

cions, les conselleries de Cultura i Ensenyament, ofereixin unes majors facilitats de col·laboració, si és així es poden esperar resultats ben lloables, atès que el nou disseny curricular pot deixar obertes les portes a aquestes experiències que fins ara s'han hagut de moure, en el cas de l'Ensenyament Secundari, en matèries menors com són les EATP.

El segon aspecte del qual tracta el volum és la divulgació i la dinamització cultural. Bàsicament, les possibilitats d'actuació queden definides en quatre àmbits: les exposicions documentals, les publicacions, les accions de dinamització cultural i l'ús dels mitjans de comunicació. Pel que fa a les exposicions documentals, s'exposen les possibilitats que ofereixen els mateixos locals dels arxius, possibilitats que han de permetre exposar documents que facin entendre el context històric en el qual han estat generats. Aquí plantegen diferents aspectes, entre els quals hi ha la necessitat d'adequar els materials exposats al seu contingut i no pas al seu aspecte, i acaben plantejant les condicions tècniques que hauran de reunir els locals i les exposicions. Si bé aquesta és una manera de socialitzar l'arxiu, la feina primera i bàsica de l'arxiver continua essent la de donar informació puntual als investigadors sobre els fons que custodia: en aquest camp, l'arxiver ha d'oferir els instruments de descripció necessaris. És clar, però, que en això hi ha punts de vista diferents: els investigadors prefereixen instruments de descripció detallats, mentre que, a vegades, els arxivers ofereixen, en una primera publicació, guies o inventaris. D'altra banda, l'arxiu també pot intervenir en la dinamització cultural de la localitat on està ubicat, el mateix edifici pot ser el lloc adient per a la presentació de llibres, o per fer-hi conferències. L'arxiu, com el museu, pot ser també l'eix aglutinador de la difusió històrica, i en això els Tallers d'Història hi tenen molt a dir. A nivell gironí tenim casos ben concrets d'aquesta difusió: *l'Informatiu de l'Arxiu i Museu de Sant Feliu de Guíxols*, els *Plecs d'Història Local de l'Escala*, o la *Crònica de l'Arxiu Municipal de Llagostera*, per posar alguns casos; és clar, però, que mentre trobem tallers d'història que neixen (el taller d'història de Salt n'és un exemple ben recent) en trobem d'altres que, per la retallada de pressupostos en les àrees de cultura, desapareixen. Finalment, plantejgen les possibilitats dels mitjans de comunicació per tal de donar a conèixer l'arxiu i la feina de l'arxiver en aquest objectiu de projecció social.

El volum acaba amb el comentari d'una enquesta contestada per 40 arxius espanyols sobre les activitats culturals que porten a terme. Les respostes constaten la predisposició dels arxivers i les limitacions amb què es troben. És clar, mentre la Cultura no tingui la consideració social que mereix, ben poc es podrà avançar. Sortosament, la imaginació, sovint, aconsegueix de superar aquest obstacle.

Pere Gifre

Itineraris de la natura

PALLÍ i BUXÓ, L.; BRUSI i BELMONTE, D., eds.,
El medi natural a les terres gironines.
11 itineraris per la Catalunya Nord-Oriental.
 Palahí. 1992.
 Girona. 226 pp.

La problemàtica ecològica ve de molt lluny, però en els nivells en què l'experimentem és un fenomen recent. És un fet innegable que cada dia es parla més de les qüestions i de la problemàtica respecte del medi ambient, *ahora que més i més persones es van sensibilitzant del valor i la necessitat de vetllar i protegir el patrimoni natural —en benefici de la col·lectivitat actual i de les generacions futures.*

Amb un pròleg de Lluís Pallí i David Brusi, com a editors, i a càrrec de més d'una trentena d'autors, s'ha publicat, amb el suport de la Diputació i de la Universitat de Girona, el llibre *El medi natural a les terres gironines. 11 itineraris per la Catalunya Nord-Oriental*. Una contribució a aquesta sensibilització de què ara parlàvem. *El medi natural...* és un volum de 226 pàgines, amb fotografies i dibuixos, i es dedica exclusivament al medi natural de les comarques gironines.

Per la relativa especialització, per la qualitat de la presentació i per la independència dels autors en abordar cada tema, aquesta és una obra important. I singular. La singularitat prové d'allò que explica en la presentació: «El medi natural de les terres gironines esdevé un cúmul de diversitat

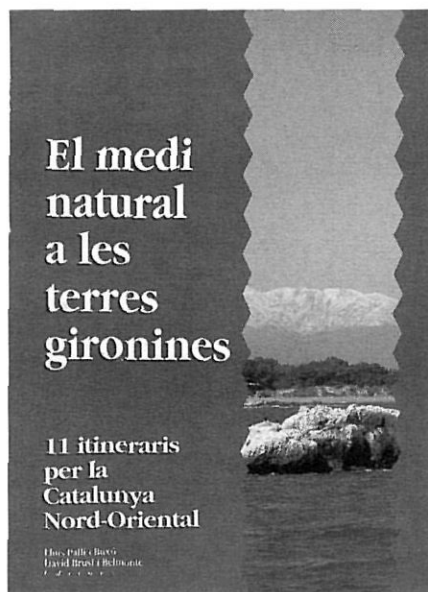
ahora que un aliatge complet que atorga a aquest territori un interès especial. L'heterogeneïtat geològica, els contrastos de relleu, el paper diferenciador de les aigües, el clima o els sòls, la varietat de comunitats vegetals i faunístiques conformen un marc d'estudi privilegiat per al naturalista».

El llibre s'enceta amb una participació (pp. 7-8), a la qual segueixen dos grans blocs: un, dedicat a «El medi natural» (pp. 9-85), i l'altre, als «Itineraris» (pp. 91-226). Són dues seccions ben diferenciades. La primera, un conjunt de capítols que abasten diverses àrees de coneixement: el marc físic (pp. 9-13), les unitats de relleu (pp. 15-20), les característiques litoestructurals (pp. 21-34), la morfologia (pp. 35-48), el clima (pp. 49-54), les aigües (pp. 55-67), els sòls (pp. 69-72), la vida vegetal (pp. 73-78) i la vida animal (pp. 79-85). A la segona part, s'apleguen onze itineraris d'interès pedagògic, de caire molt divers.

A la primera part del llibre s'exposen unes generalitats que ajuden el lector a adquirir una visió globalitzadora de l'entorn natural i mostren, àdhuc, els lligams que vinculen els sistemes naturals i els sistemes humans. Resulta una aportació de coneixements i dades del medi d'aquesta bigarrada Catalunya Nord-Oriental. El contingut de cada capítol de la primera part s'estructura diferentment, segons el criteri de cada autor. El punt de vista d'aquesta primera part és essencialment descriptiu.

Cada itinerari rep un títol genèric que el relaciona amb un determinat indret o aspecte d'interès naturalístic: «Els aiguamolls de l'Empordà» (pp. 91-105), «La zona volcànica de la Garrotxa» (pp. 107-116), «L'estany de Banyoles» (pp. 117-133), «El Montseny» (pp. 135-144), «El cap de Creus» (pp. 145-157), «La Costa Brava» (pp. 159-169), «La depressió de la Selva» (pp. 171-179), «Les Gavarres» (pp. 181-189), «El món del suro» (pp. 191-199), «Calella de Palafrugell» (pp. 201-208) i «El Montgrí i les illes Medes» (pp. 209-226). Cada itinerari es refereix a espais rellevants de la zona. El seu tractament segueix la mateixa fórmula.

La determinació de les zones tractades es va fer en el marc de la comissió organitzadora del simposi.

Aquesta segona part constitueix un veritable llibre de sortides, una guia per a les activitats de camp. I si bé la presentació en forma d'itineraris no és, certament, nova, no perd per això llur «actualitat»: els itineraris obliguen a ser llegits coneixent el territori que descriuen. I és així que de forma natural es passa a relacionar ambdues parts principals de l'obra. Puix que la primera és base de la segona en el sentit que complementa les descripcions dels itineraris amb una visió més globalitzadora, i perfila el tret característic del medi tractat.

El medi natural...; text fet amb rigor científic, i alhora expressat en un llenguatge entenedor i ben adequat per a qui es destina. La sensació global que en resulta és de continuïtat –tant de presentació com de contingut. Els itineraris ofereixen una base informativa perquè cada professor en realitzi l'aplicació didàctica més convenient, en el cas de reproduir-lo amb els seus alumnes. La informació bibliogràfica que s'hi acompanya i els suggeriments didàctics faciliten aquesta feina. Val la pena recordar que en els centres de recursos –amb seu a cadascuna de les comarques– es poden trobar inventaris actualitzats dels materials didàctics i serveis per a l'ensenyament de les ciències naturals, i són oberts a la consulta i ús de tots, especialment dels ensenyants. La xarxa d'autors que hi ha treballat és important; cadascun dels capítols i itineraris està redactat per una o més persones que, per llur línia de treball o vinculació geogràfica, estan estretament vinculades al tema o itinerari en qüestió. Quin esforç individual i de coordinació que això deu haver representat!

El llibre té un disseny adequat i positiu, i respon perfectament al seu servei d'eina de divulgació i alhora de treball. El format literari de les planes és excel·lent.

Potser s'hauria pogut dedicar un parell de capítols de la primera part a reflectir els aspectes, diguem-ne «conjunturals», o polítics, si voleu, que afecten de ple el manteniment del paisatge gironí. En un, les campanyes proteccionistes i les seves conseqüències (la dels espais volcànics d'Olot i de Santa Pau –de 1976 a 1981–, la dels Aiguamolls de l'Empordà –de 1976, també, a 1983, etc... I en un altre, es podrien haver valorat els estudis del medi natural en aquestes terres i, per què no?, la seva incidència en la planificació urbanística dels municipis de la regió.

Però, fet i fet, un sol tret: ni cobertes ni tripa són fetes amb paper ecològic.

Aquesta publicació és modèlica dins del seu gènere de recull de treballs d'un simposi. L'especialista que hi busqui erudició, n'hi trobarà certament poca; però al públic extens però inquiet li sorgiran coneixements i preocupacions. L'interès de les entitats que li han donat suport és alhora una bona notícia. Aquesta és una publicació molt ben pensada que aplaudim... i que recomanem.

Teresa Vilaró i Reverter
Pere-Miquel Parés i Casanova

Joaquim Ruyra, revisat

JULIÀ CAPDEVILA, M. Lluïsa
Joaquim Ruyra, narrador.
Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
Barcelona, 1992, 342 pp.

Ara que en bona part de la literatura nostrada es troba a faltar la immersió en les fonts del llenguatge, la lectura de l'obra de Joaquim Ruyra (1858-1939) serà sempre un estímul per a qualsevol lector o escriptor que vulgui gaudir i aprendre amb una obra narrativa breu i intensa, que ha estat considerada un model estilístic amb uns valors narratius de primer ordre.

L'obra de Ruyra és ben especial dintre de les tendències de la narrativa modernista. Ben sovint, tot queda subordinat a l'explicació dels ambients i a un sensualisme verbal que no afecten gaire l'acció ni els personatges. Llegiu, si us vageu, el retrat literari que li va fer Josep Pla: veureu com n'admirava aquesta superba consciència estilística i lingüística. Qualsevol escriptor té una certa enveja per aquesta depuració a la qual Ruyra sotmet la seva obra. L'autor de *Marines i boscatges* o de *Pinya de rosa* encarna el perfeccionisme d'un narrador, més que no el pas del novel·lista. La inviabilitat de la novel·la llarga: *La gent del mas Aulet*, ens ho demostra. Ruyra es mou més còmodament amb l'obra in-

tensa i curta, sovint encasellada per tòpica, amarada de religiositat. Encara avui sorprèn lectors i estudiosos, amb el llarg camí d'aprenentatge que va fer en passar d'un realisme sincer a un art més depurat i intemporal, cisellat com mai ningú ho havia fet, a excepció potser d'algunes produccions dels representants de l'Escola Mallorquina. M'agrada llegir Ruyra per la seva lliçó de bellesa amb una objectivitat feta a la seva mida. Ningú no ha descrit el mar com ho féu ell. És el Conrad català, l'home que narra ambients, reincorpora el folklore en la creació literària i que, segons Joan Fuster, practicava un ruralisme blanc.

Tot això ve a compte perquè Maria Lluïsa Julià, gran coneixedora de l'obra de Ruyra i sobre el qual en prepara una biografia, no fa gaire ha publicat la seva tesi doctoral sobre *Joaquim Ruyra, narrador*. Després de la lectura d'aquest assaig són moltes les reflexions que em vénen a la memòria sobre l'art de narrar de Ruyra. Maria Lluïsa Julià –que demostra ser una bona lectora– n'estudia les obres i els manuscrits i les seves diverses etapes narratives que des d'ara permetran rectificar molts punts de vista superficials sobre la trajectòria de l'escriptor blanenc.

De tota aquesta llarga evolució, i com a creador d'un llenguatge literari propi, en volia destacar alguns punts, que són els que m'han interessat més com a lector d'aquesta obra.

Hi ha un Ruyra al qual no li agradava el panteisme dels decadentistes i s'estima més idealitzar un món casolà i una realitat amb una tècnica impressionista amb la captació de formes, colors i sons. Franciscà en els temes però opulent en el llenguatge, la coneixença dels simbolistes francesos, sobretot Verlaine, el duu a revestir la seva prosa d'un tractament rítmic i poètic. S'acosta al poema en prosa, però no solament en un pla formal. Vol incorporar conceptes i idees al text imaginatiu. En les seves narracions solda forma i concepte en un argument que el vol vigorós, i en una llengua molt ben treballada. Recordem que el 1906 participa activament en el I Congrés de la Llengua Catalana i que el seu interès per la llengua és constant

